

## 8.5 Perheenyhdistämisen edellytysten tiukentaminen

Käytettävissä olevan määrärahan yläraja: 150 000 €  
Aikajänne: 05/2016–10/2016

### Tietotarpeen tausta ja tarvekuvaus perusteluineen:

Vuonna 2015 Suomesta haki turvapaikkaa kymmenkertainen määrä ihmisiä edellisvuoteen verrattuna. EU-jäsenvaltiot ja muut Pohjoismaat tarkistavat kansallista lainsäädäntöään ja varmistavat näin, ettei maahanmuuttoon liittyvä lainsäädäntö luo vetotekijöitä. Suomi ei ole poikkeus. Muiden maiden tiukentaessa järjestelmiään myös Suomen on tarpeen tarkastella perheenyhdistämisen kriteerejä.

Pääministeri Sipilän hallitusohjelmassa todetaan, että perheenyhdistämisen kriteerejä tarkennetaan EU:n perheenyhdistämisdirektiivin mukaisesti. Hallituksen joulukuussa 2015 hyväksymässä turvapaikkapoliittisessa toimenpideohjelmassa todetaan edelleen, että perheenyhdistämisen kriteerejä tiukennetaan EU:n perheenyhdistämisdirektiivin nojalla täysimääräisesti, edellytyksenä ainakin toimeentuloedellytys ja riippumattomuus sosiaalituista.

EU:n neuvosto hyväksyi vuonna 2003 direktiivin oikeudesta perheenyhdistämiseen (2003/86/EY). EU-direktiivi sisältää sekä perheenyhdistämisen perusedellytyksiä että valinnaisia lisäedellytyksiä, joiden soveltamisesta jäsenvaltiot päättävät. Suomi on pannut direktiivin täytäntöön vuonna 2006 mutta ei tuolloin ole ottanut käyttöön direktiivin lisäedellytyksiä.

Sisäministeriössä on valmisteilla hallituksen esitys, jossa esitetään toimeentuloedellytyksen soveltamisalan laajentamista perheenyhdistämisen edellytyksenä. Jatkossa kansainvälistä ja tilapäistä suojelua saavien henkilöiden perheenjäseniltä edellytettäisiin tietyin poikkeuksin turvattua toimeentuloa perheenmuodostamisajankohdasta riippumatta ennen kuin perheenyhdistämishakemus voitaisiin hyväksyä. Hallituksen esitys on tarkoitus käsitellä eduskunnassa kevätistuntokaudella 2016.

Hankkeessa tulee selvittää muiden direktiivissä 2003/86/EY mainittujen perheenyhdistämisen valinnaisten lisäedellytysten (kotouttamisedellytys, asuntoedellytys, asumisaikavaatimus, vähimmäisikä koskeva vaatimus, sairausvakuutusvaatimus) käytettävyyttä perheenjäsenien oleskelulupahakemusten hyväksymisen kriteereinä. Hankkeessa tulee tarkastella perheenyhdistämiskriteereiden tiukentamista erityisesti kansainvälistä suojelua saavien henkilöiden perheenjäsenien osalta. Oleellista on selvittää, saavutetaanko lisäedellytysten käyttöönotolla toivottuja tavoitteita ja toisaalta mitä haittavaikutuksia lisäedellytysten käyttöönotolla olisi.

Hankkeessa tulee selvittää minkälaisia vaikutuksia, mukaan lukien taloudellisia vaikutuksia, kuten maahanmuuttajien työllistyminen, edellytysten käyttöönotolla olisi paitsi maahanmuuttohallintoon mutta myös laajemmin sekä yhteiskunta- että yksilötasolla mukaan lukien vaikutukset kotoutumiseen.

Lisäksi hankkeessa tulee selvittää toimeentuloedellytyksen käyttöönottoa Suomen ja Pohjoismaiden kansalaisten perheenjäsenien oleskeluluvan edellytyksenä.

Hankkeessa tulee verrata Suomen tilannetta muihin Pohjoismaihin sekä muihin vertailukelpoisiin EU-jäsenmaihin kuten esimerkiksi Saksaan, Hollantiin ja/tai Belgiaan sekä tarkastella perheenyhdistämiskriteerien osalta tehtyjen toimenpiteiden tavoiteltavien ja toisaalta haittavaikutusten toteutumista. Hankkeen toteutus ajoittuu toukokuun ja lokakuun välille 2016. Hanketoteuttajalta odotetaan ymmärrystä ja osaamista maahanmuuttoasioista mukaan lukien kansainvälisestä suojelusta, valtion- ja kunnanhallinnosta sekä kustannus- ja riippuvuussuhdeanalyysistä. Lisäksi hanketoteuttajalta odotetaan osaamista liittyen maahanmuuttoasioiden kansallisen sekä kansainvälisen toimintaympäristön analyysistä.

Selvityskysymyksiä:

Minkälaisia vaikutuksia perheenyhdistämisdirektiivin 2003/86/EY mahdollistamalla lisäedellytyksillä olisi perheenjäsenten oleskelulupahakemusten hyväksymisen kriteereinä, erityisesti kansainvälistä suojelua saavien henkilöiden perheenjäsenten osalta? Saavutettaisiinko direktiivin mahdollistamalla lisäedellytyksillä toivottuja tavoitteita? Minkälaista lisäarvoa muut lisäedellytykset toisivat huomioiden toimeentuloedellytyksen soveltamisalan laajentamista koskeva hanke? Mitä haittavaikutuksia lisäedellytysten käyttöönotolla voisi olla?

Minkälaisia vaikutuksia toimeentuloedellytyksen käyttöönotolla olisi Suomen ja Pohjoismaiden kansalaisten perheenjäsenten oleskeluluvan edellytyksenä?

Yhteydet hallitusohjelman toimeenpanosuunnitelmaan, valtioneuvoston strategioihin ja muuhun selvitys- ja tutkimustoimintaan:

- Maahanmuuton hallinnan toimenpideseuranta
- Hanke perheenyhdistämisen kriteerien tarkentamiseksi EU:n perheenyhdistämisdirektiivin mukaan
- Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta

Tietotuotannon pääasialliset muodot:

Ennakointitietoa, kustannusanalyysitietoa. Taulukoitua tietoa, jossa tosiasiallisia tavoiteltavia ja haittavaikutuksia sekä signaalivaikutuksia voidaan tarkastella kategorioittain.